

Sampo Seppänen
11.10.2024

Valtiovarainministeriö
Viite: VN/12919/2024

Energiateollisuus ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua kyseiseen esitykseen.

Suomella on merkittävä potentiaali parantaa puhtaan siirtymän myötä talouden kasvua sekä lisätä verotuloja ja hyvinvointia. Siirtymän investoinneista on käynnissä laaja kansainvälinen kilpailu. Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin myötä tehty EU:n valtiontukisääntöjen väliaikaiset poikkeukset ovat mahdollistaneet etenkin EU:n isoissa jäsenmaissa tukien mittavan jakamisen puhtaan siirtymän investointeihin. Tämä on heikentänyt Suomen kilpailuasemaa teollisien investointien osalta. Suomen etu olisi palata takaisin kireämpiin valtiontukisääntöihin ja välttää valtiontukikilpailu EU:n sisällä. Tämä ei ole kuitenkaan lähiaikoina todennäköistä ja kilpailua investoinneista käydään jo tällä hetkellä. Valtiontukien myötä muuttuneessa kilpailuolossa pidämme hyvänä, että hallitus edesauttaa investointien rantautumista Suomeen verohyvityksellä. Tuki on hyvä saada käytäntöön mahdollisimman nopeasti ja sen soveltamisalan on oltava mahdollisimman laaja.

Kiinnitämme lakiluonnoksen osalta huomiota seuraaviin asioihin:

Hiilidioksidin talteenottohankkeet tulee sisällyttää verotuen piiriin

Hallitusohjelmassa ja komission teollisen hiilidioksidin hallinnan strategiassa asetetaan suuria odotuksia hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen suhteellisen nopealla aikataululla. Hallitusohjelman mukaan hallitus valmistautuu riittäviin kannusteisiin investointien etenemiseksi. Investointien verohyvityksen osalta tulee varmistaa, että hiilidioksidin talteenoton hankkeet luetaan verotuen soveltamisen piiriin.

Hiilidioksidin talteenotto tulisi sisällyttää kohdan 9 § uusiutuvaan vetyyn perustuvien polttoaineiden tuotannon investointeihin käytettäessä hiilidioksidia polttoaineiden raaka-aineena.

Lisäksi kohdan 14 § investointihyvitykseen oikeuttavien vähähiilistämisinvestointien tulisi kattaa myös investoinnit, jotka vähentävät suoria tuotantoprosessien päästöjä hiilidioksidin talteenoton avulla.

Vedyn kohtelu verohyvityksessä

Pidämme hyvänä, että tuen soveltamisala on pidetty laajana ja vety sekä vetypolttoaineiden tuotanto on sisällytetty verohyvityksen piiriin.

Verotuen suunnittelu, kohdentaminen ja kriteerit on ymmärrettävästi tehty EU:n tilapäisten valtiontukien (kriisi- ja siirtymäpuitteet) puitteissa. Pidämme valitettavana, että verohyvitystä (9 §) ei voida soveltaa uusiutuvan energian lisäksi kaikkiin vähähiilistä (ml. ydinvoima ja verkkosähkö)

sähköä käyttäviin vedyn tuotantoinvestointeihin. Jos valtiontukisäännöt mahdollistavat vähähiilisen vedyn (puhdas verkkosähkö) tuotannon tukemisen jatkossa, tulee nyt toimeenpantava tai vastaavaa mahdollisesti tulevaisuudessa käyttöönotettava tuki, automaattisesti päivittää vastaamaan säännöksiä. Suomen sähköverkon sähkö on nykyään lähes päästötöntä, eikä sääntelyn tai tukimekanismien tulisi yleisesti ottaen olla vedyntuotannon osalta verkkosähköä poissulkevaa

Lakiluonnoksessa investointihyvitys ei sovellu verkkosähköllä (ml. osin ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestointien (14§) tukemiseen, vaikka tämä olisi valtiontukisääntöjen puitteissa mahdollista. Keskeisenä perusteena lakiluonnoksessa mainitaan, että tätä koskevat valtiontukiehdot ovat erittäin yksityiskohtaiset ja käytännön soveltamisessa erittäin raskaat. Lisäksi luonnoksessa tuodaan esiin komission suositus kyseisellä tuotantotavalla tehdyn vedyn jättämisestä pois suoran tuen piiristä.

Valtiontukisäännösten (kriisi- ja siirtymäpuitteet) kohdan 81 i alakohta (iii) vastaa ymmärryksemme mukaan komission esittämää vähähiilisen vedyn tuotantokriteeriä. Näin ollen emme näe, että sen toteutettavuudessa pitäisi olla Suomen kohdalla suuria haasteita.

Investointien alarajan rajaaminen 50 miljoonaan euroon

Lakiehdotuksessa verohyvityksen piiriin luetaan yli 50 miljoonaan euron investoinnit. Asetettu kynnyks rajaa pois puhdasta siirtymää edistäviä investointihankkeita muun muassa sähkön ja lämmön varastoinnissa.

Verohyvityksen vuotuinen hyödyntämismäärä on alhainen

Investointihyvitystä saisi lakiluonnoksen mukaan vähentää vuodessa korkeintaan kymmenen prosenttia hyvityksen kokonaismäärästä. Verohyvitys jakautuu näin melko pitkälle ajalle. Diskonttauksen myötä tuen kokonaismäärän merkitys vähenee, kun huomioidaan verohyvityksen pitkä aikajänne ja sen alkaminen vasta 2028. Vuosittaista prosenttirajaa olisi hyvä vielä tarkastella ja mahdollisuuksien mukaan korottaa sitä varsinaiseen lakiin.

Investointien verohyvitys ei ole mahdollinen osakkuusyhtiöille

Suomen sähköntuotannosta merkittävä määrä on ns. Mankala-yhtiöiden tuottamaa. Nämä osakkuusyhtiöt eivät (yhtiöjärjestyksensä mukaan perusteella) tavoittele voittoa, vaan tuottavat sähköä ja lämpöä omakustannushintaan yhtiön osakkaille. Näin kyseinen yhteisöverosta tehtävään verohyvitykseen pohjautuva instrumentti ei sovellu Mankala-yhtiöiden tekemiin investointeihin. Tämä tulee huomioida, jos vastaavia tukimekanismeja suunnitellaan tulevaisuudessa.

Investointihyvityksen hakemisesta mahdollisimman kevyt ja suoraviivainen toimenpide

Verohyvitys vaatii todennäköisesti tarkentavaa ohjeistusta ja mahdollista hakujärjestelmän luomista. Nämä ovat resurssoitava siten, että toiminnanharjoittajat saavat selkeää tietoa tuen edellytyksistä ja tarvittavista tiedoista mahdollisimman nopeasti. Hakemusprosessin tulee olla sujuva ja suoraviivainen sekä tukien käsittelyn nopeaa.

Verohyvitys yhteisyriyksissä

Suuret investoinnit tehdään usein yhteisyriyksien kautta, jossa on mukana useita yrityksiä. Laissa olisi hyvä selvittää, miten verohyvitys jaetaan osaomistajien kesken näissä tilanteissa.

Hukkalämpöjen hyödyntäminen energiatehokkuustoimenpiteenä

Investointihyvitykseen oikeuttavana energiatehokkuusinvestointina (kohta 14 §) tulisi tarkastella myös hukkalämpöjen talteenottoa, joka vähentää muun energian kulutusta muussa teollisessa toiminnassa.

Tukipolitiikka teknologianeutraaliksi

Kuten aiemmin totesimme, verotuen suunnittelu, kohdentaminen ja kriteerit on ymmärrettävästi tehty EU:n tilapäisten valtiontukien (kriisi- ja siirtymäpuitteet) puitteissa. Yleisesti ottaen tukipolitiikan tulisi olla mahdollisimman teknologianeutraalia. Nyt verohyvitystä ei ole mahdollista käyttää muun muassa ydinlämpövoimaloihin kohdistuviin investointeihin.

Valtiontukisäännöt, tukikilpailu ja Suomen tulevat toimet

Suomen tulee analysoida jatkuvasti tulevia EU:n valtiontukisäännöksiä ja tukikilpailutilannetta EU:n sisällä. Lähtökohtana on pyrkiä takaisin tiukempiin valtiontukisääntöihin ja päästä EU-tasolla irti valtiontukikilpailusta. Jos nykyisen kaltaiset löysennetyt valtiontukisäännöt jatkuvat ja jäsenvaltiot tukevat merkittävästi puhtaan siirtymän hankkeita myös jatkossa, on Suomen kansainvälisen tilanteen niin vaatiessa jatkettava nyt rakenteilla olevaa tai otettava käyttöön jokin vastaavanlainen tukimekanismi myös vuoden 2025 jälkeen.

Lisätietoja: Sampo Seppänen, sampo.seppanen@energia.fi, 050 340 7716